

Δύο βυζαντινολόγοι εντόπισαν σε φωτογραφίες κειμήλια από την μονή του Αποστόλου Ανδρέα στην κατεχόμενη Καρπασία

/ [Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#)

Σε αδημοσίευτο φωτογραφικό υλικό, που πρόσφατα περιήλθε στην κατοχή τους, οι βυζαντινολογοί , Ανδρέας Φούλιας και Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου αναγνώρισαν αριθμό ιερών κειμηλίων από την μονή του Αποστόλου Ανδρέα στην κατεχόμενη Καρπασία. Τα ιερά κειμήλια είχαν κατασχεσει το 1991 από την μονή οι κατοχικές αρχές. Σε αδημοσίευτο φωτογραφικό υλικό, που πρόσφατα περιήλθε στην κατοχή τους, οι βυζαντινολογοί τα καλύμματα του ενός ευαγγελίου είναι εξ ολοκλήρου καλυμμένα με αργυρεπίσχυρη επένδυση.

Οι δύο βυζαντινολόγοι ανέφεραν ότι οι φωτογραφίες , αλλά και μια δίγλωσση προπαγανδιστική έκδοση των κατοχικών αρχών με τίτλο, «The Cultural Heritage of Northern Cyprus. Its Protection and Preservation», αποδεικνύουν την παράνομη κατάσχεση των σημαντικών χριστιανικών αυτών κειμηλίων από τους Καρπασίτες, οι οποίοι προσπάθησαν να τα διασώσουν.

Ο κ. Νίκος Φαλάς, πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής Καρπασίας , ανέφερε στους δύο βυζαντινολόγους ότι στις 16 Ιανουαρίου 1991, ο αείμνηστος Νίκος Πτωχόπουλος, εγκλωβισμένος στην Καρπασία, γραμματέας για εξήντα χρόνια της

μονής αναγκάστηκε να παραδώσει τις εικόνες στην «αστυνομία» του παράνομου τουρκοκυπριακού καθεστώτος , για να «μην χαθούν». Υπογράφηκε πρακτικό παράδοσης στην παρουσία των Ηνωμένων Εθνών, τα οποία ο Πτωχόπουλος είχε προηγουμένως καλέσει. Όπως του ελέχθη από τους «αστυνομικούς» οι εικόνες θα μεταφέρονταν και θα εκτίθεντο σε μουσείο στη Λευκωσία. Πριν παραδοθούν οι εικόνες στις κατοχικές αρχές, ο κ. Φαλάς σε συνάντηση που είχε με τον κ. James Holger, τότε ειδικό αντιπρόσωπο του Γ.Γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο, έθεσε το θέμα των κειμηλίων και αυτός δέχθηκε να βοηθήσει στη μεταφορά τους στις ελεύθερες περιοχές, με την προϋπόθεση ότι θα είχε και τη γραπτή συγκατάθεση του Αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου Α΄. Ο κ. Φαλάς επισκέφθηκε τον Αρχιεπίσκοπο και του ζήτησε σχετική επιστολή. Φοβούμενος ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Α΄ μήπως οι Τούρκοι ενοχλήσουν τους εγκλωβισμένους δεν έδωσε τη συγκατάθεσή του.

Από την έρευνα των κυρίων Φούλια και Χατζηχριστοδούλου προκύπτει ότι αρχικά τα κατασχεθέντα λατρευτικά κειμήλια τοποθετήθηκαν στο Kumarcilar Khan (χάνι των Χαρτοπαικτών) στη Λευκωσία, το οποίο χρησίμευε τότε ως αποθήκη του λεγομένου Τμήματος Αρχαιοτήτων. Ακολούθως μεταφέρθηκαν στο Κάστρο της Κερύνειας, όπου σύμφωνα με έγκυρες πηγές, παραμένουν μέχρι και σήμερα θεωρούμενα από τις κατοχικές αρχές ως λάφυρα πολέμου. Στο Κάστρο πρέπει να υπάρχουν και εκατοντάδες άλλες εικόνες και κειμήλια, που προέρχονται από τους βεβηλωμένους και λεηλατημένους ναούς της κατεχόμενης Κύπρου.

Σε μια από τις δύο φωτογραφίες φαίνονται τα ακόλουθα κειμήλια από την μονή του Αποστόλου Ανδρέα:

-Η θαυματουργή εικόνα του Αποστόλου Ανδρέα (110 x 73 εκ.) του 1886, η οποία

αφιερώθηκε από τον κτήτορα της μονής Οικονόμο Ιωάννη (1827-1909) έφερε αργυρεπίχρυση επένδυση. Στην επένδυση ο Πρωτόκλητος παριστάνεται ένθρονος να ευλογεί και να κρατά κλειστό ευαγγέλιο. Στη βάση της εικόνας εικονίζονται επτά σκηνές από το Βίο του. Χαμηλά υπάρχει άνοιγμα (ομφαλός) για προσκύνηση της εικόνας από τους πιστούς. Στη θυρίδα του ομφαλού απεικονίζεται ο απόστολος Ανδρέας να κρατά μεγάλο σταυρό και ευαγγέλιο.

Η επένδυση της εικόνας, μας είπαν οι δύο βυζαντινολόγοι, αποτελεί δωρεά του ζάμπλουτου Κωνσταντίνου Μαυρομάτη από τη Σαλαμιού της Πάφου, μεγάλου ευεργέτη της μονής, ο οποίος κατοικούσε και δραστηριοποιόταν στη Μερσίνα της Μ. Ασίας. Ο Μαυρομάτης, σύμφωνα με τον Ιερομόναχο Ανδρέα Πέτρου (1852-1938) της μονής του Αποστόλου Ανδρέα, απέστειλε δέκα οκάδες αργυρά νομίσματα, μετζήτια και ρουπίες, με τα οποία κατασκευάσθηκε η επένδυση της εικόνας.

-Η εικόνα της Παναγίας της Ελεούσας, η οποία σύμφωνα με συνοδευτική επιγραφή κατασκευάστηκε το 1866 «Δι' εξόδων Μάρκου Πρ(εσβυτέρου) και Αγνής και των τέκνων». Στην εικόνα της Ελεούσας, η Θεοτόκος παριστάνεται Ένθρονη Βρεφοκρατούσα στον εικονογραφικό τύπο Άνωθεν οι Προφήτες. Η ζωγραφική των προσώπων ακολουθεί την τεχνοτροπία της Σχολής του Ιωάννου Κορνάρου του Κρητός. Πρόκειται πιθανώς για την προσκυνηματική εικόνα του ημερειπωμένου σήμερα μετοχίου της Ελεούσας στην Καρπασία, το οποίο πριν περιέλθει στην δικαιοδοσία της μονής του Αποστόλου Ανδρέα ανήκε στη μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά.

Η εικόνα της Ελεούσας φυλασσόταν στο καθολικό της ακριτικής μονής και λιτανευόταν κατά την εορτή της Κοίμησης στις 15 Αυγούστου, οπότε η μονή πανηγύριζε τα εγκαίνια του καθολικού της, που έγιναν το 1867 από τον αρχιεπίσκοπο Κύπρου Σωφρόνιο (1865-1900), σύμφωνα με επιγραφή στο εσωτερικό υπέρθυρο της βόρειας πύλης της εκκλησίας.

Στη φωτογραφία φαίνονται και τα αργυρά ιερά σκεύη της μονής:

-Το αρτοφόριο σε σχήμα τρουλλαίου ναού (με μισάνοικτη τη θυρίδα του), στο οποίο παριστάνονται ο Χριστός στη θυρίδα και οι απόστολοι κάτω από τόξα, προφανώς ο Μυστικός Δείπνος. Επίσης διακρίνονται δυο άγια ποτήρια με τα καλύμματά τους και κάλυμμα αγίου δισκαρίου (με τον Χριστό και τους Τρεις Ιεράρχες) και δύο ευαγγέλια.

-Τα καλύμματα του ενός ευαγγελίου είναι εξ ολοκλήρου καλυμμένα με αργυρεπίχρυση επένδυση (39 x 29 εκ.). Στη μια όψη απεικονίζονται η Σταύρωση του Χριστού, οι Ευαγγελιστές και έντεκα σκηνές από το Θείο Πάθος. Στην άλλη όψη του ευαγγελίου παριστάνονται η Ανάσταση, οι Ευαγγελιστές και τα έντεκα Εωθινά. Το έργο υπογράφουν το 1918 ο ζωγράφος Παρθένιος Κυριακίδης (ο οποίος

έκανε το σχέδιο) και ο χρυσοχόος Θεόδωρος (ο οποίος κατασκεύασε τις μεταλλικές επενδύσεις).

-Το δεύτερο ευαγγέλιο (35 x 26 εκ.) φέρει βελούδινα καλύμματα γαλάζιου χρώματος με την Ανάσταση και τους τέσσερις Ευαγγελιστές, ενώ στην άλλη όψη εικονίζεται η Σταύρωση. Το ευαγγέλιο αποτελεί δωρεά του κτήτορα της μονής παπά Ιωάννη Οικονόμου και κατασκευάστηκε το 1867.

-Ο λιτανευτικός σταυρός και τα εξαπτέρυγα χωρίς τα κοντάρια τους.

- Μια μικρή αργυρεπίχρυση εικόνα του Αποστόλου Ανδρέα και βιβλιόσχημη λειψανοθήκη (ως Βίβλος αναφέρεται στο έγγραφο των κατοχικών αρχών). Στη λειψανοθήκη εικονίζεται στη μια πλευρά ο απόστολος Ανδρέας να κρατά ευαγγέλιο και να ευλογεί, ενώ στην άλλη πλευρά η Παναγία Ελεούσα του Κύκκου με τον απόστολο Λουκά και τον άγιο Χαράλαμπο. Στις γωνίες εικονίζονται οι τέσσερις ευαγγελιστές και στη ράχη της λειψανοθήκης τέσσερα εξαπτέρυγα. Η λειψανοθήκη, περιείχε στο μέσο ασημένιο σταυρό και ιερά λείψανα των αγίων Χαράλαμπος, Γεωργίου, Θεοδώρου, Βαρβάρας και Ευφημίας. Κατασκευάστηκε σύμφωνα με επιγραφή με δαπάνη της Μονής του Αποστόλου Ανδρέα επί επιστασίας παπά Ιωάννη Οικονόμου το 1876. Στην εσωτερική πλευρά του καλύμματος είναι ζωγραφισμένος ο απόστολος Ανδρέας να κρατά ευαγγέλιο και να ευλογεί.

-Ενδιαφέρον παρουσιάζει, ακόμη, το ασημένιο θυμιατήρι, το ίδιο με το οποίο εικονίζεται σε φωτογραφία του 1967 να θυμιατίζει τις εικόνες του τέμπλου ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ', κατά την πρώτη μεταφορά της τιμίας κάρας του Αγίου, τη χρονιά εκείνη. Άλλη ασημένια εικόνα ήταν τοποθετημένη για προστασία εντός ξύλινου κιβωτίου με τζάμι.

Στην προπαγανδιστική έκδοση των κατοχικών αρχών παρουσιάζονται ακόμη τρεις εικόνες από τη μονή του Αποστόλου Ανδρέα και το μετόχι της Ελεούσας, τις οποίες κατάσχεσαν οι Τούρκοι. Η πρώτη εικόνα απεικονίζει τη Βάπτισμα του Χριστού, η δεύτερη τον Επιτάφιο Θρήνο και η τρίτη μια ασημένια εικόνα της Παναγίας. Όλες οι εικόνες χρονολογούνται στον 19ο αιώνα.

Στην ασημένια εικόνα η Θεοτόκος παρουσιάζεται στον εικονογραφικό τύπο της Πλατυτέρας των Ουρανών, δεόμενη με τον Νήπιο Χριστό μπροστά στο στήθος να ευλογεί με τα δύο χέρια. Μπροστά του είναι τοποθετημένη σφαίρα, που παραπέμπει σε παραλλαγή του τύπου του Παντοκράτορα. Στο κάτω μέρος υπάρχει μεγαλογράμματη ελληνική επιγραφή, η οποία αναφέρει: «ΚΤΗΜΑ ΕΛΕΟΥΣΑΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ».

Οι βυζαντινολόγοι, Ανδρέας Φούλιας και Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου,

δήλωσαν ότι «θα ήταν χειρονομία καλής θελήσεως εκ μέρους των Τούρκων, εάν με το πέρας της αναστήλωσης, που έχει δρομολογηθεί, της μονής του Αποστόλου Ανδρέα, οι εικόνες και τα άλλα ιερά κειμήλια μεταφερθούν και τοποθετηθούν στην αρχική τους θέση, δηλαδή μέσα στο καθολικό της περιώνυμης μονής, που εδώ και αιώνες αποτελεί κοινό χώρο απόδοσης πίστης και τιμής για τους χριστιανούς και τους μουσουλμάνους κατοίκους της Κύπρου».

Λεζάντες:

- 1 Τα κειμήλια της Μονής του Αποστόλου Ανδρέα στην κατεχόμενη Καρπασία
2. Η εικόνα της Παναγίας Ελεούσας
- 3 Η εικόνα του Αποστόλου Ανδρέα

Οι φωτογραφίες παραχωρήθηκαν από τους βυζαντινολόγους, Ανδρέα Φούλια και Χριστόδουλο Χατζηχριστοδούλου

Του Αριστείδη Βικέτου

Πηγή: amen.gr